

Matura 2006 – tematy matury ustnej z języka polskiego

Literatura:

1. Wzbić się ponad przeciętność, przekroczyć sferę transcendentalną... literackie porywy, wzloty i ich konsekwencje. Dokonaj analizy celowo dobranych utworów z różnych epok.
2. Literackie menu... - co, gdzie i jak jadali bohaterowie różnych epok. Odnosząc się do tematu, uwzględnij tzw. koloryt narodowy (obrzędowość, obyczajowość).
3. Emigracja, obczyzna - odnieś się do wybranych motywów, biorąc pod uwagę wpływ (rolę) literatury na Polaka znajdującego się poza ojczyzną (na podstawie wybranych utworów).
4. Świat uczuć, postawy i działania człowieka uciskanego. Rozwiń temat, odwołując się do utworów z literatury polskiej i obcej.
5. Miłość, wierność i uczciwość małżeńska w utworach literackich różnych epok. Dokonaj analizy celowo dobranych utworów.
6. Fatalizm ludzkiego losu. Dokonaj analizy celowo dobranych utworów.
7. Sport w literaturze. Analizując, interpretując wybrane teksty literackie, omów zagadnienie.
8. Utwory z pogranicza, pogrobowcy epok... Dokonaj analizy celowo dobranych dzieł. Zwróć uwagę na kontekst epoki.
9. Legendy i podania ludowe w twórczości przedstawicieli różnych epok literackich. Dokonaj analizy celowo dobranych dzieł. Zwróć uwagę na kontekst.
10. Wizja „piekła na ziemi”. Dokonaj analizy celowo dobranych utworów.
11. Różne formy buntu młodzieży od romantyzmu do.... Dokonaj analizy celowo dobranych dzieł. Zwróć uwagę na kontekst epoki.
12. Poglądy Jana Pawła II na problemy współczesnego świata w „Tryptyku”.
13. Antysemityzm wpisany w karty literatury. Dokonaj analizy celowo dobranych dzieł. Zwróć uwagę na kontekst epoki.
14. Ślady magii średniowiecznej w literaturze współczesnej, określ jej wpływ, odwołując się do wybranych utworów.
15. Mniejszości narodowe w literaturze. Analizując wybrane teksty literackie, omów sposoby ich opisywania i prezentowania. Zwróć uwagę na kontekst epoki.
16. Motyw ogrodu w literaturze. Analizując celowo wybrane utwory literackie, omów zagadnienie; uwzględnij kontekst biograficzny i kulturowy.
17. Tradycja hymniczna w literaturze. Dokonaj analizy celowo dobranych dzieł. Zwróć uwagę na kontekst epoki.
18. Motyw przeznaczenia w literaturze. Analizując celowo wybrane utwory literackie (2-3 epoki), przedstaw zagadnienie. Zwróć uwagę na sposoby jego prezentowania.
19. Morze jako świadek losów ludzkich. Analizując wybrane teksty literackie, omów sposoby opisywania i prezentowania tego zagadnienia. Zwróć uwagę na kontekst epoki.
20. Cywilizacja XX wieku jako temat w literaturze. Analizując celowo wybrane utwory prozy polskiej, scharakteryzuj sposoby postrzegania świata.
21. Czarna i biała magia w literaturze. Dokonaj analizy celowo dobranych utworów.
22. Dobro i zło w literaturze. Analizując wybrane teksty literackie, omów sposoby ich opisywania i prezentowania. Zwróć uwagę na kontekst epoki.
23. Człowiek w obliczu katastrofy, choroby, innych nieszczęść. Dokonaj analizy celowo dobranych utworów.
24. Brzydota jako nowy kanon piękna - od Morsztyna do Grochowiaka. Analizując wybrane teksty literackie, omów sposoby ich opisywania i prezentowania. Zwróć uwagę na kontekst

epoki.

25. Pokolenie Konradów, pokolenie Kolumbów i my - pokolenie Nic. Analizując celowo dobrany materiał literacki, dokonaj porównania świata wartości reprezentatywnych dla tych generacji.
26. Pokora czy bunt? Literackie dialogi z Bogiem - przedstaw, odwołując się do wybranych tekstów.
27. Twórca wobec współczesnej mu cywilizacji - negacja czy akceptacja? Omów problem, odwołując się do utworów różnych epok literackich.
28. Rola didaskaliów w „Weselu” Wyspiańskiego, „Tangu” Mrożka i w innym wybranym utworze.
29. „Nie masz zbrodni bez kary” - literackie obrazy motywu winy i kary. Omów na 4 -5 przykładach.
30. Bohater dynamiczny w literaturze. Analizując wybrane teksty literackie, omów sposoby jego opisywania i prezentowania. Zwróć uwagę na kontekst epoki.
31. Obrazy miast i mieszkańców w prozie XIX i XX wieku. Analizując celowo wybrane utwory z literatury polskiej i powszechnej, porównaj opisy miast i ludzi. Uwzględnij kontekst epoki.
32. Doświadczenie nicości i absurdu w literaturze Młodej Polski i dwudziestolecia międzywojennego. Dokonaj analizy celowo dobranych dzieł. Zwróć uwagę na kontekst epoki.
33. Topos bohaterskiego umierania w literaturze średniowiecza, romantyzmu i pozytywizmu. Przedstaw na wybranych przykładach.
34. Dom rodzinny jako oaza spokoju. Omów zagadnienie, analizując utwory prozatorskie dwóch wybranych epok literackich.
35. Motyw samotności w literaturze. Dokonaj analizy celowo dobranych utworów.
36. Wielkie dramaty małych bohaterów. Motyw dziecka w literaturze. Omów na przykładach literatury XX wieku.
37. Człowiek - wieczny pielgrzym. Przedstaw motyw wędrówki na podstawie wybranych utworów.
38. „Jeszcze Polska nie zginęła, kiedy my żyjemy...”. Motyw żołnierza - tułacza, żołnierza - powstańca w literaturze polskiej.
39. Młodość jako temat i problem w literaturze XIX i XX wieku. Dokonaj analizy celowo dobranych utworów.
40. Rola rekwizytów w utworze dramatycznym. Omów na wybranych przykładach.
41. Motywy franciszkańskie w wybranych wierszach L. Staffa, J. Kasprówicza i J. Twardowskiego. Analizując wybrane teksty literackie, omów sposoby ich opisywania i prezentowania. Zwróć uwagę na kontekst epoki.
42. Motyw pracy w literaturze. Dokonaj analizy celowo dobranych dzieł. Zwróć uwagę na kontekst epoki.
43. Motyw władzy w literaturze. Dokonaj analizy celowo dobranych dzieł. Zwróć uwagę na kontekst epoki.
44. Postacie władców z historii i literatury... (np.: Agamemnon, Priam, Neron, Nowosilcow, Stalin, Hitler). Dokonaj analizy celowo dobranych dzieł. Zwróć uwagę na kontekst epoki.
45. Małe ojczyzny w literaturze. Analizując wybrane teksty literackie, omów sposoby ich opisywania i prezentowania. Zwróć uwagę na kontekst epoki.
46. „Wesele” Wyspiańskiego i „Tango” Mrożka, czyli studium duszy polskiego inteligenta. Dokonaj analizy celowo dobranych dzieł. Zwróć uwagę na kontekst epoki.
47. Spory ideowe „starych” i „młodych” w literaturze wybranych epok i w czasach współ-

- czesnych. Dokonaj analizy celowo dobranych dzieł. Zwróć uwagę na kontekst epoki.
48. Profetyzm w literaturze. Analizując celowo wybrane utwory, omów zagadnienie i uwzględnij kontekst historyczny i kulturowy.
  49. Motyw tańca w literaturze. Analizując wybrane teksty literackie, omów sposoby jego opisywania i prezentowania. Zwróć uwagę na kontekst epoki.
  50. Sarmacki rodowód kultury i obyczajowości Polaków - mit, legenda czy rzeczywistość? Odwołaj się do wybranych przykładów literatury staropolskiej i współczesnej.
  51. Różne oblicza kariery. Dokonaj analizy celowo dobranych utworów.
  52. „Biblia” jako przedmiot stylizacji, parafraz i aluzji w literaturze polskiej. Przedstaw na wybranych przykładach.
  53. Heroizacja i deheroizacja bohaterów w literaturze polskiej. Odwołaj się do odpowiednich utworów.
  54. „Sąd nad Polską” i „sen o Polsce” w literaturze romantycznej i międzywojennej. Dokonaj analizy i interpretacji celowo dobranych dzieł. Zwróć uwagę na kontekst epoki.
  55. Filozoficzne i literackie wyobrażenia człowieka o życiu szczęśliwym. Omów na podstawie przykładów z 2 - 3 epok literackich.
  56. „Odnaleźć swoją własną, prywatną mitologię”. Na ile wyobraźnia i język stanowią w prozie B. Schulza klucz do kreowania i rozumienia rzeczywistości.
  57. Sukces w literaturze. Dokonaj analizy celowo dobranych dzieł. Zwróć uwagę na kontekst epoki.
  58. Literackie portrety kobiet. Analizując celowo wybrane utwory literackie z 2-3 epok, przedstaw zmieniające się postaci kobiece. Zwróć uwagę na sposoby ich portretowania.
  59. Rola wiary w kształtowaniu systemów i hierarchii wartości, kodeksów postępowania bohaterów literackich. Omów na wybranych przykładach.
  60. Polskie obrzędy i obyczaje jako źródło inspiracji literackiej. Omów na wybranych przykładach.
  61. Funkcje wątków kryminalnych w klasycie literatury - wg wybranych przykładów.
  62. Powinność i obowiązki wobec ojczyzny w literaturze. Dokonaj analizy celowo dobranych dzieł. Zwróć uwagę na kontekst epoki.
  63. Poezja Adama Asnyka - „ołtarz przeszłości” czy „gmach przyszłości”? Przedstaw różne tendencje w poezji.
  64. Różewicz - nihilista, antypoeta? Bóg, świat, człowiek w poezji Tadeusza Różewicza.
  65. „Sztuka jest tworzeniem rzeczy nowych”. „Eksperymenty formalne” i „nowe piękno” w polskiej poezji futurystycznej.
  66. Motyw domu i bezdomności w literaturze. Analizując celowo dobrane utwory z różnych epok literackich, przedstaw problem. Uwzględnij konteksty: kulturowy, biograficzny, historyczny.
  67. Tendencje wolnościowe (libertyńskie) w literaturze. Dokonaj analizy celowo dobranych dzieł. Zwróć uwagę na kontekst epoki.
  68. Jednostka a społeczeństwo. Dokonaj analizy celowo dobranych dzieł. Zwróć uwagę na kontekst epoki.
  69. Motyw przemijalności. Dokonaj analizy celowo dobranych dzieł. Zwróć uwagę na kontekst epoki.
  70. Utopie i antyutopie - jaką pełnią rolę w literaturze różnych epok? Omów na wybranych przykładach.
  71. Kobieta-anioł, femme fatale... Wpływ kobiet na losy mężczyzn na przykładzie wybranych

utworów różnych epok.

72. Miłość niejedno ma imię... Różne oblicza miłości w poezji od Kochanowskiego do Pawlikowskiej-Jasnorzewskiej.
73. Cztery pory roku w duszy człowieka. Na podstawie wybranych przykładów z literatury romantycznej i modernistycznej (3-4) zobrazuj związek przyrody z pejzażem duszy ludzkiej.
74. Uczy i bawi..., czyli rola publicystyki polskiej doby oświecenia, pozytywizmu i współcześnie.
75. Śladami afrykańskich noblistów - motywy, problemy i bohaterowie w literaturze egzotycznej wybranego pisarza (pisarzy).
76. Poeci wyklęci - od Villona do Morrisona. Zaprezentuj poezję, która wykracza poza schematy i kanony.
77. Kat i ofiara - analiza postaw moralnych Polaków i Niemców w czasie II wojny światowej.
78. Od Juliusza Verne'a do Stanisława Lema - analizując wybrane utwory, przedstaw ewolucję powieści science-fiction.
79. Obrzędy i obyczaje ludowe w literaturze. Przedstaw sposoby ich kreowania i funkcje w wybranych utworach.
80. Idealiści i marzyciele w literaturze polskiej. Scharakteryzuj sposoby kreowania takich bohaterów w utworach z różnych epok.

Nauka o języku:

1. Dokonaj analizy językowej wybranych relacji sprawozdawców sportowych. Oceń poprawność tych wypowiedzi, odwołując się do odpowiednich kryteriów.
2. Patriotyzm lokalny w języku trybun i stadionów. Wskaż zjawiska językowe, oceń poprawność, ustal kryteria oceny.
3. Ocena języka, stylu i preferowanych wartości we współczesnych kreskówkach i kinie animowanym - wg wybranych przykładów.
4. Naśladownictwo języka mediów we współczesnej polszczyźnie.
5. Kumasz czaczą bejbe? - styl potoczny jako znak czasów. Analizując celowo wybrane teksty, omów ich funkcje, zwróć uwagę na stosowane środki językowe (słownictwo, frazeologia, składnia itp.).
6. Sprytna propaganda czy „opium dla ludu”. Analiza językowa wybranych „dzieł” soc-realizmu.
7. Analiza i interpretacja tekstów muzycznych grup i ich wpływ na tworzenie światopoglądu współczesnego, młodego człowieka.
8. Minimum słów, maksimum treści - tendencje we współczesnej polszczyźnie. Analizując celowo wybrane teksty, omów ich funkcje, zwróć uwagę na stosowane środki językowe (słownictwo, frazeologia, składnia itp.).
9. Nowomowa, czyli język propagandy. Analizując celowo wybrane teksty, omów ich funkcje, zwróć uwagę na stosowane środki językowe (słownictwo, frazeologia, składnia itp.).
10. Omów cechy języka, jakim posługują się wybrani bohaterowie literaccy. Określ funkcję takiego sposobu kreowania postaci - na wybranych przykładach.
11. Rodzaje i funkcje frazeologizmów w wybranych sloganach reklamowych. Omów zjawisko i oceń zasadność związków frazeologicznych w języku reklamy.
12. Cele i sposoby indywidualizacji języka bohaterów literackich. Omów na przykładach z 2 - 3 epok literackich.

13. Oceń poprawność językową wypowiedzi i przemówień wybranych, współczesnych polityków. Omów kryteria, którymi się posłużyłeś.
14. Językowa analiza tekstów wybranego wykonawcy muzyki młodzieżowej. Omów cechy charakterystyczne dla tego rodzaju twórczości.
15. Licz się ze słowami! Kiedy należy posługiwać się normą? Analiza językowa wybranych komunikatów, będących przykładem odstępstwa od normy.
16. Język Twoich rówieśników - scharakteryzuj na podstawie analizy zgromadzonego materiału językowego.
17. Sztuka przekonywania a manipulacja językowe - porównaj sposoby wykorzystania środków językowych we współczesnych polskich tekstach propagandowych.
18. Analizując zgromadzony materiał językowy, scharakteryzuj zapożyczenia we współczesnym języku polskim. Oceń ich celowość.

Korespondencja sztuk:

1. „Zemsta zawsze jest słodka” (!?) - odnieś się do motywu zemsty (vendetty, dintojry), odwołując się do wybranych utworów literackich i przykładów z filmu.
2. Moje fascynacje Hiszpanią... w literaturze i filmie. Powołując się na motywy, bohaterów i zjawiska, dokonaj charakterystyki świata przedstawionego wybranych utworów literackich i filmów (np. Almodovar), eksponując podstawy szczególnego zainteresowania kulturą iberyjską.
3. Motyw anioła w literaturze i sztuce 2-3 wybranych epok. Analizując wybrane teksty literackie, omów sposoby jego opisywania i prezentowania. Zwróć uwagę na kontekst epoki.
4. Muzyka jako inspiracja w literaturze. Analizując wybrane teksty literackie, omów sposoby jej prezentowania. Zwróć uwagę na kontekst epoki.
5. Archetyp żeglarza w literaturze i sztuce różnych epok. Analizując, interpretując teksty literackie i kultury, omów zagadnienie. Uwzględnij kontekst epoki i funkcje artystyczne dzieł.
6. Motyw snu w literaturze i filmie. Analizując wybrane teksty literackie, omów sposoby jego opisywania i prezentowania. Zwróć uwagę na kontekst epoki.
7. Arkadyjski wizerunek przyrody w literaturze i malarstwie renesansowym. Analizując wybrane teksty literackie, omów sposoby jego opisywania i prezentowania. Zwróć uwagę na kontekst epoki.
8. Romantyczne uniesienia a naturalizm uczuć. Omów na podstawie wybranych dzieł literatury i malarstwa.
9. Postawa prometejska i jej ewolucja na przestrzeni dziejów (np.: „Kordian”, „Wolność prowadząca lud na barykady”, „Potop”, „Matrix”). Analizując wybrane teksty literackie, omów sposoby jej opisywania i prezentowania. Zwróć uwagę na kontekst epoki.
10. Motywy maryjno-pasyjne i sposób ich ujęcia w literaturze i sztuce. Analizując wybrane teksty literackie, omów sposoby ich opisywania i prezentowania. Zwróć uwagę na kontekst epoki.
11. Savoir-vivre, czyli o sztuce dobrego zachowania w literaturze i sztuce wybranych epok.
12. Zmierzamy do wspólnej Europy. Co kultura polska (np.: literatura, film) może zaproponować mieszkańcom starego kontynentu?
13. Ludzie pracy w literaturze i malarstwie XIX i XX wieku.
14. „Cztery pory roku” Vivaldiego, cztery pory roku w „Chłopach” Reymonta. Analizując

wybrane teksty literackie, omów sposoby ich opisywania i prezentowania. Zwróć uwagę na kontekst epoki.

15. Różne obrazy powstania styczniowego w literaturze i malarstwie. Omów na wybranych przykładach.
16. Parodystyczne sposoby ujmowania rzeczywistości. Omów, odwołując się do przykładów z literatury i filmu.
17. Zachwyca, „przewierca”, a może... - impresjonizm w malarstwie i literaturze.
18. Różne kreacje dzieci w literaturze i malarstwie. Przedstaw na wybranych przykładach.
19. „Eviva l'arte...”. Czy sztuka może być lekarstwem na przypadłości świata? Rozważ problem, odwołując się do wybranych dzieł literackich, malarskich, filmowych lub teatralnych.
20. Warszawa w „Lalce” Prusa i na płótnach Canaletta i A. Gierymskiego.
21. Urok brzydoty w malarstwie P. Rubensa i poezji S. Grochowiaka. Analizując, interpretując teksty literackie i kultury, omów zagadnienie. Uwzględnij kontekst epoki i funkcje artystyczne dzieł.
22. Polskie góry malowane słowem i pędzlem. Analizując wybrane teksty literackie, omów sposoby ich opisywania i prezentowania. Zwróć uwagę na kontekst epoki.
23. Tematyka funeralna w literaturze i muzyce. Dokonaj analizy wybranych dzieł.
24. Samotność - sposób prezentacji i wartościowania tego zjawiska w literaturze i sztuce (na wybranych przykładach).
25. Obraz rzeczywistości PRL-u w literaturze i kinematografii polskiej w latach 60-80.
26. Inspiracje dramatem antycznym w twórczości Ryszarda Wagnera.
27. „Mały człowiek w wielkiej katedrze...” - wielkość Boga i małość człowieka w sztuce i literaturze.
28. „Jam częstką tej siły, która zła pragnąc, dobro czyni”. Obraz szatana w literaturze i sztuce.
29. Nieśmiertelność - największe pragnienie człowieka. Literackie, malarskie i/lub filozoficzne realizacje motywu „non omnis moriar”.
30. Inspiracje literackie w muzyce.
31. Wielkie bitwy w literaturze i malarstwie (sposób zobrazowania oraz ich funkcja).
32. Literackie i filmowe portrety młodzieży. Omów, odwołując się do wybranych przykładów.
33. Kosmogonie mitologiczne, biblijne i inne... - omów motyw powstania świata w literaturze i sztuce starożytnej.
34. Kostium historyczny i jego funkcja w literaturze i innych dziedzinach sztuki. Omów sposoby i cele jego wykorzystania w wybranych dziełach.
35. Symbol jako środek wyrazu w literaturze i malarstwie - omów jego najciekawsze Twoim zdaniem wykorzystania. Scharakteryzuj kryteria oceny, którymi się posłużyłeś przy wyborze.
36. Katastroficzne wizje i obrazy zagłady w dziełach literackich i filmowych (analiza wybranych dzieł).